

§ 306

Valtuutettu Mari Holopaisen aloite kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivoinnista

HEL 2019-002610 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto katsoi valtuutettu Mari Holopaisen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Samalla kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

Selvitetään mahdollisuudet lisätä ikääntyneiden osallisuutta palvelukeskusten toimintaan, liikkumista ja asioiden itsenäistä hoitamista joustavan kuljetuspalvelun, esimerkiksi pikkubussin, avulla. (Mari Holopainen)

Käsittely

Valtuutettu Mari Holopainen ehdotti valtuutettu Björn Månssonin kannattamana hyväksyttäväksi seuraavan toivomusponnen:

Selvitetään mahdollisuudet lisätä ikääntyneiden osallisuutta palvelukeskusten toimintaan, liikkumista ja asioiden itsenäistä hoitamista joustavan kuljetuspalvelun, esimerkiksi pikkubussin, avulla.

Kaupunginvaltuuston hyväksyi ensin yksimielisesti kaupunginhallituksen ehdotuksen.

7 äänestys

Valtuutettu Mari Holopaisen ehdottama toivomusponsi JAA, vastustus EI

JAA-ehdotus: Selvitetään mahdollisuudet lisätä ikääntyneiden osallisuutta palvelukeskusten toimintaan, liikkumista ja asioiden itsenäistä hoitamista joustavan kuljetuspalvelun, esimerkiksi pikkubussin, avulla.
EI-ehdotus: Vastustaa

Jaa-äännet: 69

Amos Ahola, Outi Alanen, Maija Anttila, Katju Aro, Harry Bogomoloff, Silja Borgarsdottir Sandelin, Fatim Diarra, Mika Ebeling, Matti Enroth, Laura Finne-Elonen, Mia Haglund, Jasmin Hamid, Atte Harjanne, Joel

Harkimo, Kaisa Hernberg, Perttu Hillman, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Abdirahim Husu Hussein, Nuutti Hyttinen, Runa Ismark, Ville Jalovaara, Kati Juva, Atte Kaleva, Mikko Kiesiläinen, Otso Kivekäs, Tapio Klemetti, Laura Kolbe, Pia Kopra, Vesa Korkkula, Kauko Koskinen, Heimo Laaksonen, Johanna Laisaari, Tuomo Luoma, Petra Malin, Elina Moisio, Björn Månsson, Jarmo Nieminen, Jussi Niinistö, Dani Niskanen, Henrik Nyholm, Hannu Oskala, Sara Paavolainen, Matti Parpala, Amanda Pasanen, Terhi Peltokorpi, Sirpa Puhakka, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Tuomas Rantanen, Satu Silvo, Anni Sinnemäki, Juhani Strandén, Leo Stranius, Johanna Sydänmaa, Ilkka Taipale, Kaarin Taipale, Lilja Tamminen, Sampo Terho, Pilvi Torsti, Thomas Wallgren, Jani Valpio, Reetta Vanhanen, Mauri Venemies, Sinikka Vepsä, Sanna Vesikansa, Maarit Vierunen, Anna Vuorjoki, Ozan Yanar

Ei-äännet: 1
Otto Meri

Tyhjä: 11
Sirpa Asko-Seljavaara, Joonas Haavisto, Terhi Koulumies, Matias Pajula, Risto Rautava, Laura Rissanen, Heidi Ruhala, Daniel Sazonov, Tommi Sevander, Ulla-Marja Urho, Juhana Vartiainen

Poissa: 4
Pentti Arajärvi, Wille Rydman, Suldaan Said Ahmed, Mirita Saxberg

Kaupunginvaltuusto hyväksyi valtuutettu Mari Holopaisen ehdottaman toivomusponnen.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Mari Holopaisen aloite
- 2 Lausunto 28.5.2019, Vanhusneuvosto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Valtuutettu Mari Holopainen ja 20 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan kotihoidossa olevien ikäihmisten päivätoiminnan ja siihen liittyvän kuljetustoiminnan lisäämistä.

Kaupunginhallitus viittaa saatuihin lausuntoihin ja toteaa, että aloitteessa viitataan Tanskan kotihoidon malliin, jossa kotihoidon asiakkaita kuljetetaan kunnan kustannuksella päivätoimintapaikkoihin syömään, peseytymään ja virkistäytymään. Tanskalainen kotihoidon malli on lähtökohtaisesti erilainen kuin Helsingin kotihoito. Helsingin kotihoidon palvelu perustuu siihen, että palvelut tuodaan ensisijaisesti kotiin.

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki

Vuonna 2018 pääosin ikääntyneille helsinkiläisille tarkoitettua sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista liikkumisen tukea myönnettiin 2 864 asiakkaalle yhteensä 1 971 855 euroa. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu voidaan myöntää henkilöille, joilla on toimintakyvyn rajoitteita liikkumisessaan ja joilla itsellään ei ole taloudellisia mahdollisuuksia järjestää muutoin liikkumistaan. Tarpeen mukaan myönnetään enintään kuusi yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Kuljetuspalvelu on määrärahasidonnainen ja harkinnanvarainen etuus.

Päivätoiminta Helsingissä

Vuonna 2018 Helsingissä oli ikääntyneiden päivätoiminnan asiakkaita yhteensä 1 774. Asiakasmäärä on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Päivätoimintaa oli kaupungin omana toimintana yhteensä 268 asiakaspaikkaa, minkä lisäksi asiakkaalla on mahdollisuus saada päivätoimintapalvelua palvelusetelillä. Päivätoimintaan sisältyy pääsääntöisesti kuljetus. Osa asiakkaista tulee päivätoimintaan omalla kuljetuksella. Kotihoidon henkilökunta auttaa asiakkaita lähtemään päivätoimintaan ja on vastassa päivätoiminnan päätyttyä.

Nykyinen päivätoiminta on ensisijaisesti tarkoitettu muistisairaiden kotona asumisen tukemiseen ja omaishoidon palvelukokonaisuuteen omaishoitajien tueksi. Noin joka kuudes säännöllisen kotihoidon asiakas sai päivätoimintaa vuoden 2018 aikana. Viime vuosina mediaaniodotusaika päivätoimintaan on vaihdellut kuukausittain 50–60 vuorokauden välillä. Päivätoiminnan kustannukset vuodelta 2018 ovat:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Päivätoiminta 2018	josta kuljetuksen osuus TTP (euro) (euro)		hoitopäivän hinta (euro)
Oma toiminta	8 831 316	1 503 137	138,1
Ostopalvelu	654 347		
Palveluseteli	884 803		
yht. ostot ja palveluseteli	1 539 150	303 825	77,8

Taulukko 2. Päivätoiminnan kustannukset 2018. SOTE

Palvelukeskukset ikääntyneille helsinkiläisille

Helsingissä toimii 15 palvelukeskusta eri puolilla kaupunkia. Palvelukeskukset ovat avoimia kohtaamispaikkoja, jotka tukevat kotona asuamista, edistävät hyvinvointia ja lievittävät yksinäisyyden kokemuksia. Palvelukeskuksessa voi osallistua tuettuun ryhmätoimintaan (sosiaalihuollon ammattilaisten vetämät ryhmät), vertaistuelliseen ryhmätoimintaan, harrastustoimintaan, erilaisiin tilaisuuksiin tai retkille tai toimia vapaaehtoisena. Vireä vapaaehtoistoiminta mahdollistaa osaltaan toimintojen ja palvelujen monimuotoisuuden ja laajuuden. Lisäksi palvelukeskuksista saa sosiaaliohjaajan palveluohjausta ja -neuvontaa ja niissä voi syödä lounaan.

Palvelukeskusten toiminta on tarkoitettu eläkeläisille ja työttömille. Toiminta ja palvelut ovat pääosin maksuttomia ja käytettävissä palvelukeskuskortin avulla. Palvelukeskuksien asiakkaita ei rekisteröidä mihinkään asiakastietojärjestelmään. Kukin voi hakeutua toimintaan oman kiinnostuksensa ja aikataulunsa mukaan. Palvelukeskuksissa toiminta on järjestetty tavalla, joka edellyttää asiakkailta omatoimisuutta. Vuonna 2019 palvelukeskustoiminnan budjetti on 7 195 191 euroa.

Palvelukeskuksien käyttökerrat 3. suurinta toimintamuotoa	2018
Harrastetoiminta	56 710
Liikunta	54 375
Ohjelmallinen toiminta ja retket	33 152

Taulukko 3. Palvelukeskuksen kolme suurinta toimintamuotoa, käyttökerrat. 2018. Lähde SOTE.

Osa kotihoidon asiakkaista käyttää tälläkin hetkellä palvelukeskuksen palveluja. Palvelukeskusten toimintaan ei ole järjestettyä kuljetusta. Palvelukeskukset ovat HSL:n palvelulinjojen reiteillä, mutta palvelulinjat eivät sovellu suurelle osalle kotihoidon asiakkaista.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetustuki on monelle vähävaraiselle tärkeä keino päästä liikkumaan kodistaan. Tämän palvelun riittävyyteen ja tulorajoihin kiinnitetään huomiota.

Uusia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen

Uudenlaisia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen on kokeiltu useissa palvelukeskuksissa ja toteutuksen mallit vaihtelevat paikallisesti. Tarkoituksena on tuoda palvelukeskuksen palveluja myös kotihoidon asiakkaille. Tarjottu toiminta voi olla osallistumista tuettuun päivätoimintaryhmään tai osallistuminen johonkin palvelukeskuksen tapahtumaan ja omakustanteinen lounas.

Kotihoidon asiakkaat ovat tulleet palvelukeskuksen toimintaan omatoimisesti, saatettuna kävellen, sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen avulla tai maksamalla itse taksikyydin. Joissakin tapauksissa kotihoidon tiimien työntekijät ovat kuljettaneet tiimin autoilla asiakkaita palvelukeskukseen.

Palvelua on tarjottu useille eri asiakasryhmille. Palvelukeskusten toiminnasta kiinnostuneita asiakasryhmiä ovat olleet satunnaisesti palveluja tarvitsevat ja kotihoidon tukipalveluja saavat asiakkaat. Palvelukeskusten virkistystoimintaa on tarjottu myös paljon palvelua tarvitseville kotihoidon asiakkaille. Heille on ollut vaikeampi löytää sopivia palveluja ja heidän motivointinsa on ollut haasteellisempaa. Palvelukeskukset kehittävät etäyhteyden avulla tapahtuvaa toimintaa. Tämä sopii myös asiakkaille, joiden on hankala liikkua kotoaan.

Asiakkaat tarvitsevat yleensä useita motivointikertoja ja mahdollisesti saattamisen palvelukeskukseen, jotta he sitoutuvat palvelukeskustoimintaan. Toimintaa aloitettaessa arveltiin, että asiakkaiden kotihoidon tarve vähentyisi. Näin on käynyt vain satunnaisesti. Virkistystoiminta on osa palvelukokonaisuutta, joka koostuu mm. hoidosta ja hoivasta, mutta virkistystoiminta ei korvaa muun palvelun tarvetta. Virkistystoiminta osaltaan ylläpitää kotihoidon asiakkaiden toimintakykyä ja saattaa vähentää yksinäisyyden tunteita.

Sosiaali- ja terveystoimialan tukipalveluihin kuuluvan kuljetuspalvelun yhdensuuntaisen kuljetuksen keskihinta alkuvuoden tietojen perusteella on noin 40,60 euroa. Kuljetusten kustannukset vaihtelevat monien eri tekijöiden seurauksena. Mikäli kaikille säännöllisen kotihoidon asiakkaille tarjottaisiin yksi tai kymmenen virkistysmatkaa esimerkiksi palvelukeskukseen, kustannusarvio yhdelle vuodelle olisi seuraava:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Virkistysmatka kotihoidon asiakkaille 1 tai 10 matkaa / vuosi	1 virkistysmatka	10 virkistysmatkaa
Vuonna 2019 yhdensuuntainen matka 40,6 e	81,2	812
Kotihoidon asiakkaat ka / kk 6 800	552 160	5 521 600

Taulukko 1. Kustannusarvio kotihoidon virkistyskuljetuksiin yhdelle vuodelle.

Virkistystoimintaa kotiin

Kaikki kotihoidon asiakkaat eivät halua lähteä päivätoimintaan tai palvelukeskuksiin. Osa asiakkaista ei jaksakaan osallistua kodin ulkopuolisiin tapahtumiin.

Säännöllisen kotihoidon asiakkaita oli kuluvan vuoden maaliskuussa 6 800, joista 800 eli noin 12 prosenttia oli myös kotihoidon etäkäyntien asiakkaana. Maaliskuun etäkäyntien syynä oli noin joka kolmannessa tapauksessa ruokailu, mikä osalla asiakkaista tarkoittaa osallistumista ruokaryhmään. Ruokaryhmät ovat ryhmiä, joissa asiakas syö kotonaan omaa ateriaansa ja seurustelee etäkontaktin avulla samaan aikaan ruokailevien kanssa. Palvelukeskus Helsingin hoitaja hallinnoi yhteyttä, mutta ryhmien jäsenet seurustelevat keskenään. Noin viisi prosenttia sai myös monipuolisten palvelukeskusten järjestämää jumppaa ja ryhmätoimintoja etäkontaktin avulla. Etäkontaktin avulla virkistysmahdollisuudet ovat rajattomat. Kokeiluja aloitetaan ja lopetetaan joustavasti koko ajan. Myös etäyhteyden avulla toteutetun virkistystoiminnan laajentaminen merkittävästi vaatii lisäresursointia.

Naapuruuspiiritoiminta on aktivoivaa, kaikenikäisille suunnattua ryhmätoimintaa, joka toteutuu iäkkäimpien osallistujien ehdoilla. Naapuruspiiriin voi perustaa kuka tahansa helsinkiläinen. Toiminta tarvitsee tilan ja yhdestä kahteen vapaaehtoista ohjaajaa ryhmää kohti sekä yhteistyöntekijän, joka on kaupungin tai kolmannen sektorin työntekijä. Palvelukeskusten henkilökunta osallistuu ja antaa apuaan naapuruuspiirien toimintaan erityisesti toiminnan käynnistämävaiheessa.

Virkistystoiminnan kehittäminen jatkossa

Helsingin kaupunkistrategiassa on nostettu keskeisesti esiin helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventuminen. Helsinki panostaa vahvasti kaiken ikäisten liikkumisen lisäämiseen vuosina 2018–2021. Tavoitetta edistävät Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) -ohjelma ja liikumisohjelma. Myös ikäihmisiä houkutellessaan aktiivisesti liikkeelle liikunnan ja kulttuurin pariin. Palveluja kohdennetaan lisäksi erityistä tu-

kea tarvitseville kohderyhmille. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma (Stadin ikäohjelma) kokoa osaltaan eri toimenpiteitä.

Kotihoidon asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen ja aktivointi muun muassa liikkumissopimuksen avulla sekä virkistystoiminta ovat tärkeitä asiakkaan asiakassuunnitelmassa. Jokaiselle kotihoidon asiakkaalle pyritään löytämään mielekästä ohjelmaa yksilöllisesti omien tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Myös omaisia ja läheisiä kannustetaan mukaan kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaan.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että toimialalla kehitetään, yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, toimintoja yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä kärsivien kotihoidon asiakkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Muiden vanhuspalveluja koskevien aloitteiden käsittely

Vasemmistoliiton valtuustoryhmän vanhusten hoivaa koskevan ryhmäaloitteen (HEL 2019-002037) kaupunginhallitus esittää valtuuston käsiteltäväksi hallintosäännön 30 luvun 12 §:n mukaisesti. Kaupunginhallitus antaa vastauksen valtuutettu Terhi Koulumiehen ja kolmen muun valtuutetun vanhuspalvelujen laadun varmistamista koskevaan aloitteeseen (HEL 2019-001431) hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisesti.

Kaupunginvaltuusto on 28.11.2018 § 384 käsitellyt perussuomalaisten valtuustoryhmän ryhmäaloitteen vanhuspalvelujen nykytilasta ja tulevien tarpeiden selvittämisestä (HEL 2018-004931). Tuolloin annettuun kaupunginhallituksen vastaukseen nähden nyt käsiteltävinä olevissa vanhuspalveluja koskevissa aloitevastauksissa on käytetty päivitettyjä tietoja.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Mari Holopaisen aloite
- 2 Lausunto 28.5.2019, Vanhusneuvosto

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginvaltuusto 25.09.2019 § 289

HEL 2019-002610 T 00 00 03

Päätös

Puheenjohtajan ehdotuksesta kaupunginvaltuusto pani asian pöydälle.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 09.09.2019 § 584

HEL 2019-002610 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Mari Holopaisen aloitteen loppuun käsitellyksi.

26.08.2019 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 21.05.2019 § 103

HEL 2019-002610 T 00 00 03

Esitys

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Mari Holopaisen ym. valtuustoaloitteesta koskien kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointia:

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

"Aloitteessa viitataan Tanskan kotihoidon malliin, jossa kotihoidon asiakkaita kuljetetaan kunnan kustannuksella päivätoimintapaikkoihin syömään, peseytymään ja virkistäytymään. Tanskalainen kotihoidon malli on lähtökohtaisesti erilainen kuin Helsingin kotihoito. Helsingin kotihoidon palvelu perustuu siihen, että palvelut tuodaan ensisijaisesti kotiin.

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki

Pääosin ikääntyneille helsinkiläisille tarkoitettua sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea myönnettiin yhteensä 1 971 855 eurolla 2 864 asiakkaalle vuonna 2018. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu voidaan myöntää henkilöille, joilla on toimintakyvyn rajoitteita liikkumisessaan ja joilla itsellään ei ole taloudellisia mahdollisuuksia järjestää muutoin liikkumistaan. Tarpeen mukaan myönnetään enintään kuusi (6) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Kuljetuspalvelu on määrärahasidonnainen ja harkinnanvarainen etuus.

Päivätoiminta Helsingissä

Helsingissä oli ikääntyneiden päivätoiminnan asiakkaita yhteensä 1 774 vuonna 2018. Asiakasmäärä on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Päivätoimintaa oli kaupungin omana toimintana yhteensä 268 asiakaspaikkaa, minkä lisäksi asiakkaalla on mahdollisuus saada päivätoimintapalvelua palvelusetelillä. Päivätoimintaan sisältyy pääsääntöisesti kuljetus. Osa asiakkaista tulee päivätoimintaan omalla kuljetuksella. Kotihoidon henkilökunta auttaa asiakkaita lähtemään päivätoimintaan ja on vastassa päivätoiminnan päätyttyä.

Nykyinen päivätoiminta on ensisijaisesti tarkoitettu muistisairaiden kotona asumisen tukemiseen ja omaishoidon palvelukokonaisuuteen omaishoitajien tueksi. Noin joka kuudes säännöllisen kotihoidon asiakas sai päivätoimintaa vuoden 2018 aikana. Viime vuosina mediaaniodotusaika päivätoimintaan on vaihdellut kuukausittain 50–60 vuorokauden välillä. Päivätoiminnan kustannukset vuodelta 2018 selviävät alla olevasta taulukosta.

Päivätoiminta 2018	josta kuljetuksen osuus		hoitopäivän hinta (euro)
	TTP (euro)	(euro)	
Oma toiminta	8 831 316	1 503 137	138,1
Ostopalvelu	654 347		
Palveluseteli	884 803		
yht. ostot ja palveluseteli	1 539 150	303 825	77,8

Taulukko 2. Päivätoiminnan kustannukset 2018. SOTE

Palvelukeskukset ikääntyneille helsinkiläisille

Helsingissä toimii 15 palvelukeskusta eri puolilla kaupunkia. Palvelukeskukset ovat avoimia kohtaamispaikkoja, jotka tukevat kotona asuamista, edistävät hyvinvointia ja lievittävät yksinäisyyden kokemuksia. Palvelukeskuksessa voi osallistua tuettuun ryhmätoimintaan (sosiaalihuollon ammattilaisten vetämät ryhmät), vertaistuelliseen ryhmätoimintaan, harrastustoimintaan, erilaisiin tilaisuuksiin tai retkille tai toimia vapaaehtoisena. Vireä vapaaehtoistoiminta mahdollistaa osaltaan toimintojen ja palveluiden monimuotoisuuden ja laajuuden. Lisäksi palvelukeskuksista saa sosiaaliohjaajan palveluohjausta ja -neuvontaa ja niissä voi syödä lounaan.

Palvelukeskusten toiminta on tarkoitettu eläkeläisille ja työttömille. Toiminta ja palvelut ovat pääosin maksuttomia ja ovat käytettävissä palvelukeskuskortin avulla. Palvelukeskuksien asiakkaita ei rekisteröidä mihinkään asiakastietojärjestelmään, ja kukin voi hakeutua toimintaan oman kiinnostuksensa ja aikataulunsa mukaan. Palvelukeskuksissa toiminta on järjestetty tavalla, joka edellyttää asiakkaita omatoimisuutta. Palvelukeskustoiminnan budjetti oli 7 195 191 euroa vuonna 2019.

Palvelukeskuksien käyttökerrat 3. suurinta toimintamuotoa	2018
Harrastetoiminta	56 710
Liikunta	54 375
Ohjelmallinen toiminta ja retket	33 152

Taulukko 3. Palvelukeskuksen kolme suurinta toimintamuotoa, käyttökerrat. 2018. Lähde SOTE.

Osa kotihoidon asiakkaista käyttää tälläkin hetkellä palvelukeskuksen palveluja. Palvelukeskusten toimintaan ei ole järjestettyä kuljetusta. Palvelukeskukset ovat HSL:n palvelulinjojen reiteillä, mutta palvelulinjat eivät sovellu suurelle osalle kotihoidon asiakkaista.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetustuki on monelle vähävaraiselle tärkeä keino päästä liikkumaan kodistaan. Tämän palvelun riittävyyteen ja tulorajoihin kiinnitetään huomiota.

Uusia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen

Uudenlaisia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen on kokeiltu useissa palvelukeskuksissa ja toteutuksen mallit vaihtelevat paikallisesti. Tarkoituksena on ollut tuoda palvelukeskuksen palveluja myös kotihoidon asiakkaille. Tarjottu toiminta vaihtelee: se voi olla osallistumista tuettuun päivätoimintaryhmään tai osallistuminen johonkin palvelukeskuksen tapahtumaan ja omakustanteinen lounas.

Kotihoidon asiakkaat ovat tulleet palvelukeskuksen toimintaan omatoimisesti, saatettuna kävellen, sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen avulla tai maksamalla itse taksikyydin. Joissain tapauksissa kotihoidon tiimien työntekijät ovat kuljettaneet tiimin autoilla asiakkaita palvelukeskukseen.

Palvelua on tarjottu useille eri asiakasryhmille. Palvelukeskusten toiminnasta kiinnostuneet asiakasryhmät ovat olleet satunnaisesti palveluja tarvitsevat ja kotihoidon tukipalveluja saavat asiakkaat. Palvelukeskusten virkistystoimintaa on tarjottu myös paljon palvelua tarvitseville kotihoidon asiakkaille. Heille on ollut vaikeampi löytää sopivia palveluja ja heidän motivointinsa on ollut haasteellisempaa. Palvelukeskusten toiminnassa panostetaan etäyhteyden avulla tapahtuvaan toimintaan, ja tämä sopii myös asiakkaille, joiden on hankala liikkua kotoaan.

Asiakkaat tarvitsevat yleensä useamman motivointikerran ja mahdollisesti saattamisen palvelukeskukseen, jotta he sitoutuvat palvelukeskustoimintaan. Toimintaa aloittaessa arveltiin, että asiakkaiden kotihoidon tarve vähentyisi. Näin on käynyt aivan satunnaisesti. Virkistystoiminta on osa palvelukokonaisuutta, joka koostuu mm. hoidosta ja hoiavasta, mutta virkistystoiminta ei korvaa muun palvelun tarvetta. Virkistystoiminta osaltaan ylläpitää kotihoidon asiakkaiden toimintakykyä ja saattaa vähentää yksinäisyyden tunteita.

Sosiaali- ja terveystoimialan tukipalveluihin kuuluvan kuljetuspalvelun yhdensuuntaisen kuljetuksen keskihinta tänä vuonna alkuvuoden tietojen perusteella on noin 40,60 euroa. Kuljetusten kustannukset vaihtelevat monien eri tekijöiden seurauksena. Mikäli kaikille säännöllisen kotihoidon asiakkaille tarjottaisiin yksi tai kymmenen virkistysmatkaa esimerkiksi palvelukeskukseen, kustannusarvio yhdelle vuodelle olisi seuraava:

Virkistysmatka kotihoidon asiakkaille 1 tai 10 matkaa / vuosi	1 virkistysmatka	10 virkistysmatkaa
Vuonna 2019 yhdensuuntainen matka 40,6 e	81,2	812
Kotihoidon asiakkaat ka / kk 6 800	552 160	5 521 600

Taulukko 1. Kustannusarvio kotihoidon virkistyskuljetuksiin yhdelle vuodelle.

Virkistystoimintaa kotiin

Kaikki kotihoidon asiakkaat eivät halua lähteä päivätoimintaan tai palvelukeskuksiin. Osa asiakkaista ei jaksaa osallistua kodin ulkopuolisiin tapahtumiin.

Säännöllisen kotihoidon asiakkaita oli maaliskuussa 6 800, joista 800 eli noin 12 prosenttia oli myös kotihoidon etäkäyntien asiakkaana. Maaliskuun etäkäyntien syynä oli noin joka kolmannessa tapauksessa ruokailu, mikä osalla asiakkaista tarkoittaa osallistumista ruokaryhmään. Ruokaryhmät ovat ryhmiä, joissa asiakas syö kotonaan omaa ateriansa ja seurustelee etäkontaktin avulla samaan aikaan ruokailevien kanssa. Palvelukeskus Helsingin hoitaja hallinnoi yhteyttä, mutta ryhmien jäsenet seurustelevat keskenään. Noin viisi prosenttia sai myös monipuolisten palvelukeskusten järjestämää jumppaa ja ryhmätoimintoja etäkontaktin avulla. Etäkontaktin avulla virkistysmahdollisuudet ovat rajattomat, ja kokeiluja aloitetaan ja lopetetaan joustavasti koko ajan. Myös etäyhteyden avulla toteutetun virkistystoiminnan laajentaminen merkittävästi vaatii lisäresursointia.

Naapuruuspiiritoiminta on aktivoivaa, kaikenikäisille suunnattua ryhmätoimintaa, joka toteutuu iäkkäimpien osallistujien ehdoilla. Naapurupiiriin voi perustaa kuka tahansa helsinkiläinen. Toiminta tarvitsee tilan ja yhdestä kahteen vapaaehtoista ohjaajaa ryhmää kohti sekä yhteistyöntekijän, joka on kaupungin tai kolmannen sektorin työntekijä. Palvelukeskusten henkilökunta osallistuu ja antaa apuaan naapuruuspiirien toimintaan erityisesti toiminnan käynnistämävaiheessa.

Virkistystoiminnan kehittäminen jatkossa

Helsingin strategiana on helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventuminen. Helsinki panostaa vahvasti kaiken ikäisten liikkumisen lisäämiseen vuosina 2018–2021. Tavoitetta edistävät Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) -ohjelma ja liikkumisohjelma. Myös ikäihmisiä houkutellaan aktiivisesti liikkeelle, niin liikunnan kuin kulttuurinkin pariin. Palveluja kohdennetaan lisäksi erityistä tukea tarvitseville kohderyhmille. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma (Stadin ikäohjelma) kokoaa osaltaan eri toimenpiteitä.

Kotihoidon asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen ja aktivointi muun muassa liikkumissopimuksen avulla sekä virkistystoiminta ovat tärkeitä osia asiakkaan asiakassuunnitelmassa. Jokaiselle kotihoidon asiakkaalle pyritään löytämään mielekäästä ohjelmaa yksilöllisesti omien tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan.

Omaisten ja läheisten rooli on tärkeä ja heitä kannustetaan kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaan mukaan. Tarvitaan uusia omaisia tukuvia muotoja, jotta asiakkaiden virkistysmahdollisuuden lisääntyvät.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut kehittävät monella taholla ja erilaisilla tavoilla tuotettua kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaa ja aktivointia. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla on sekä inhimillisiä hyötyjä et-

tä mitä ilmeisemmin vaikeammin todennettavia positiivisia kustannusvaikutuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että toimialalla kehitetään, yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, toimintoja yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä kärsivien kotihoidon asiakkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kotihoidon asiakkaiden aktivointi ja sosiaalisen virkistymisen mahdollisuudet ovat tärkeitä olemassa olevan toimintakyvyn tukemisen ja kuntoutumisen näkökulmasta. Virkistystoiminnalla on asiakkaalle positiivisia vaikutuksia erityisesti, kun se on yksilöllisesti suunniteltua. Eri henkilöt kaipaavat erilaista toimintaa: osa haluaa virkistyä kotonaan, osa taas kaipaa sosiaalisia kontakteja kodin ulkopuolelta. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla on positiivisia terveysvaikutuksia."

Käsittely

21.05.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sandra Hagman: Tehdään virkistystoiminnan kehittämistä koskevan kappaleen loppuun seuraava lisäys: "Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että toimialalla kehitetään, yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, toimintoja yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä kärsivien kotihoidon asiakkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Kati Juva: Tehdään ikääntyneille helsinkiläisille tarkoitettuja palvelukeskuksia koskevan kappaleen loppuun seuraava lisäys: "Sosiaalihoitolaisten mukainen kuljetustuki on monelle vähävaraiselle tärkeä keino päästä liikkumaan kodistaan. Tämän palvelun riittävyyteen ja tulorajoihin kiinnitetään huomiota."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

09.10.2019

Asia/13

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle hyväksytyjen vastaehdotusten mukaisesti muutetun lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi